

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

w sprawie skazanego J. K.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 2026 r.

w przedmiocie dopuszczalności kasacji wniesionej przez pełnomocnika małoletniej oskarżycielki posiłkowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 22 stycznia 2026 r., sygn. akt VII Ka 1132/25, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Nysie z dnia 2 września 2025 r., sygn. akt II K 371/25,

na podstawie art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 531 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. pozostawić bez rozpoznania kasację pełnomocnika;

II. zwolnić oskarżycielkę posiłkową – małoletnią K. K. – od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Na mocy wyroku Sądu Rejonowego w Nysie z dnia 2 września 2025 r., sygn. akt II K 371/25, uznano oskarżonego J. K. w pkt I wyroku za winnego popełnienia czynu opisanego w części wstępnej wyroku, przy czym wyeliminowano z opisu sformułowanie „czym naraził ich na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”, to jest występku z art. 209 § 1 k.k. - i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1aa pkt 1 k.k. wymierzono mu karę 6 miesięcy

ograniczenia wolności, zobowiązując go na podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie. Na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązano oskarżonego do wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie K. K.1. oraz E. K., a na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem; orzeczono także o kosztach i opłatach sądowych. Na podstawie art. 627 k.p.k. zasądzono od oskarżonego J. K. na rzecz oskarżycielki posiłkowej K. K. 3.000 złotych tytułem zwrotu wydatków,

Na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego, Sąd Okręgowy w Opolu na mocy wyroku z dnia 22 stycznia 2026 r., w sprawie o sygn. akt VII Ka 1132/25, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w miejsce rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I. części dyspozytywnej uznał oskarżonego J. K. za winnego tego, że w okresie od dnia 18 stycznia 2024 r. do dnia 5 września 2024 r. w K., woj. [...], uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec córki E. K., nie płacąc na jej rzecz alimentów w kwocie 1.500 zł, do których zobowiązany był postanowieniem Sądu Okręgowego w Opolu z 11 lipca 2023 r., sygn. akt I C 424/23, przy czym łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowiła równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, tj. uznał go za winnego popełnienia występku z art. 209 § 1 k.k. - i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 34 § 1aa pkt 1 k.k. orzekł wobec niego karę 3 miesięcy ograniczenia wolności, zobowiązując go podstawie art. 34 § 1a pkt 1 k.k. do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, a także uchylił rozstrzygnięcia zawarte w punkcie III części dyspozytywnej, wydane na podstawie art. 46 § 1 k.k. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik z wyboru małoletniej oskarżycielki posiłkowej K. K., na podstawie art. 520 § 1 k.p.k., art. 520 § 2 k.p.k. *a contrario* oraz art. 523 § 3 k.p.k. zaskarżył na niekorzyść oskarżonego J. K. to orzeczenie w części, tj. w zakresie ust. I pkt 1 części dyspozytywnej tego orzeczenia, w którym Sąd II instancji zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Nysie z dnia 2 września 2025 r. i uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu

zabronionego poprzez wyeliminowanie z opisu czynu przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. popełnionego na szkodę oskarżycielki posiłkowej K. K., a w konsekwencji także w zakresie ust. III części dyspozytywnej tego orzeczenia - w części, w jakiej Sąd II instancji nie uwzględnił wniosku oskarżycielki posiłkowej K. K.1. o przyznanie na jej rzecz zwrotu wydatków, z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru.

Zaskarżonemu orzeczeniu, na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił rażąco obrazę prawa materialnego, mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

I/ rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 209 § 1 k.k., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd odwoławczy, że dla bytu przestępstwa niealimentacji konieczne jest ustalenie po stronie sprawcy „negatywnego stosunku psychicznego do obowiązku opieki, w szczególności obowiązku alimentacyjnego”, a w konsekwencji uznaniu, iż oskarżony nie wyczerpał znamion tego czynu w zakresie obowiązku alimentacyjnego wobec córki K. K.1. z tego tylko powodu, że utrzymywał z nią kontakt, okresowo sprawował nad nią osobistą opiekę i ponosił wówczas pewne wydatki na jej utrzymanie, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 209 § 1 k.k. prowadzi do wniosku, iż znamie „uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego” jest spełnione w sytuacji, gdy zobowiązany - mając obiektywne możliwości wykonania obowiązku - nie realizuje świadczenia w wysokości i formie określonej prawomocnym orzeczeniem sądu, a powstała zaległość odpowiada co najmniej trzem świadczeniom okresowym, niezależnie od utrzymywania kontaktów z dzieckiem czy ponoszenia okazjonalnych wydatków na jego rzecz, czego konsekwencją była zmiana wyroku Sądu I instancji i niezasadne uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu występku;

II/ art. 209 § 1 k.k., poprzez brak jego zastosowania w odniesieniu do czynu popełnionego na szkodę oskarżycielki posiłkowej K. K.1. i wadliwe przyjęcie, że sporadyczne świadczenia w naturze lub okresowe sprawowanie przez oskarżonego opieki nad dzieckiem wyłączają przyjęcie istnienia negatywnego nastawienia oskarżonego do ciężącego na nim obowiązku i w konsekwencji mogą zastąpić obowiązek alimentacyjny określony w prawomocnym orzeczeniu sądu, podczas gdy obowiązek alimentacyjny polega na „łożeniu na utrzymanie” osoby uprawnionej, a nie jedynie na utrzymywaniu kontaktów lub sprawowaniu opieki nad

dzieckiem, czego konsekwencją była zmiana wyroku Sądu I instancji i niezasadne uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu występk.

W konkluzji wniósł o uchylenie wyroku Sądu II instancji w zaskarżonej części i przekazanie go temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, a także przyznanie na rzecz oskarżycielki posiłkowej zwrotu kosztów sądowych oraz wydatków z tytułu ustanowienia w sprawie pełnomocnika z wyboru w postępowaniu kasacyjnym.

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Nysie wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasację należało uznać za niedopuszczalną w świetle treści art. 523 § 3 k.p.k.

Przewodniczący VII Wydziału Karnego – Odwoławczego Sądu Okręgowego w Opolu zarządzeniem z dnia 26 marca 2026 r., sygn. akt VII WKK 11/26, wprawdzie przyjął powyższą kasację na podstawie art. 530 § 1 k.p.k. jako odpowiadającą warunkom formalnym (k. 9), jednak należy stwierdzić, że kasacja wniesiona przez pełnomocnika z wyboru małoletniej oskarżycielki posiłkowej K. K. 1. jest niedopuszczalna z mocy ustawy i jako wadliwie przyjęta musiała zostać pozostawiona bez rozpoznania.

Zgodnie z art. 523 § 3 k.p.k. kasację na niekorzyść można wnieść jedynie w razie uniewinnienia oskarżonego albo umorzenia postępowania. Ograniczenie to nie obejmuje jednak kasacji wywiedzionej z powodu bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.). Ranga tego rodzaju uchybień o fundamentalnym znaczeniu powoduje bowiem, że wyrok taki nie może się ostać niezależnie od tego, jaka kara została orzeczona.

Wypada też zauważyć, iż zgodnie z art. 521 § k.p.k. Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść kasację od każdego prawomocnego orzeczenia sądu kończącego postępowanie.

Trzeba było stwierdzić, że w niniejszej sprawie J. K. został uznany za winnego popełnienia występk z art. 209 § 1 k.k., i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 34 § 1aa pkt 1 k.k. orzeczono wobec niego karę 3 miesięcy ograniczenia wolności. Nie było więc dopuszczalne wniesienie kasacji na

niekorzyść, gdyż osoba, której dotyczy kasacja, została prawomocnie skazana (*por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 lutego 2023 r., I KK 30/23, LEX nr 3554595; z dnia 14 marca 2019 r., V KK 61/19, LEX nr 2636190*). Nie ulega wątpliwości, że wyroku skazującego nie można utożsamiać z wyrokiem uniewinniającym, choćby w opisie czynu i jego kwalifikacji prawnej nastąpiły istotne zmiany w stosunku do propozycji zawartej w akcie oskarżenia. Gwarancyjny zapis art. 523 § 3 k.p.k., że „kasację na niekorzyść można wnieść jedynie w razie uniewinnienia oskarżonego albo umorzenia postępowania”, nie może być interpretowany w sposób rozszerzający (*zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2019 r., IV KK 355/18, LEX nr 2623788; postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2025 r., II KK 396/25, LEX nr 4020300*).

Tak też dzieje się, gdy przyjęcie konstrukcji prawnej czynu ciągłego (art. 12 § 1 k.k.) sprawia, że w sytuacji gdy wyniki przewodu sądowego nie stwarzają podstaw do uznania, iż oskarżony dopuścił się przestępstwa ciągłego w zakresie zarzucanym mu w akcie oskarżenia, a sąd nie uniewinnia go od poszczególnych fragmentów przestępstwa ciągłego, lecz eliminując te fragmenty z opisu czynu, w uzasadnieniu wyjaśnia, dlaczego przypisany oskarżonemu czyn nie obejmuje wszystkich zarzucanych aktem oskarżenia zachowań, składających się na przestępstwo ciągłe (*zob. postanowienie SN z dnia 12 czerwca 2007 r., V KK 179/07, OSNKW 2008, z. 1, poz. 3*). W realiach tej sprawy, zmiana opisu czynu zarzuconego J. K. nie może zmienić istoty tego, że wobec niego zapadł wyrok skazujący, a nie wyrok uniewinniający, co implikuje - zgodnie z art. 523 § 3 k.p.k. - niedopuszczalność kasacji wniesionej przez stronę na jego niekorzyść (*por. postanowienie SN z dnia 1 lutego 2011 r., IV KK 407/10 OSNwSK 2011/1/220*).

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy postanowił, jak na wstępie.

[J.J.]

[r.g.]

